

Gazeta

ADMINISTRAȚIEI JUDEȚENE

Nr. 74 | 2025

Paști în Maramureș

Gabriel Motroa

Dragi prieteni,

Maramureșul nu este doar un județ, este o mărturie vie a frumuseții, credinței și ospitalității românești. Este un loc unde timpul pare să stea în loc, iar tradițiile noastre strămoșești își găsesc un ecou în fiecare colț al acestui pământ binecuvântat.

Nu poți spune că ești român adevărat dacă nu ai trăit măcar o dată magia Crăciunului sau a Paștilor în Maramureș. Imaginează-ți zăpada care acoperă delicat dealurile, clopotele care sună în zori de zi și oamenii care se adună în bisericile de lemn, unde rugăciunile se împletesc cu fumul tămâii. Aici sărbătorile nu sunt doar tradiții, sunt momente de unitate, credință și recunoștință. Nu poți înțelege adevărata esență a României dacă nu ai auzit cântecul clopotelor bisericilor noastre de lemn care povestesc veacuri de devotament și credință. Aceste biserici, cu arhitectura lor unică și cu poveștile lor vechi, sunt simboluri ale rezistenței și credinței noastre.

Nu poți simți căldura acestui popor dacă nu ai fost primit în gospodăriile harnicilor maramureșeni, unde ospitalitatea este mai mult decât un cuvânt – este o parte din sufletul nostru. Aici fiecare masă este împărțită cu drag, fiecare zâmbet este sincer și fiecare oaspete este tratat ca un membru al familiei. Maramureșul este un loc unde te simți acasă, chiar dacă vii de departe. Este un loc unde natura, credința și oamenii se împletesc într-un dans armonios creând o experiență de neuitat.

Cred cu tărie că fiecare turist care pășește pe pământul acesta binecuvântat pleacă cu o bucățică din sufletul nostru. Și sunt sigur că, odată ce ai simțit magia acestui loc, vei reveni nu ca oaspete, ci ca prieten.

Vă așteptăm cu drag să descoperiți frumusețea, tradițiile și căldura acestui pământ care te îmbrățișează cu brațele deschise. Veniți să trăiți povestea Maramureșului, să simțiți căldura oamenilor noștri și să vă lăsați purtați de magia acestui colț de rai.

Pentru că, odată ajunși aici, veți iubi Maramureșul!

Cu respect și mândrie,

Gabriel Valer Zetea,
Președinte al Consiliului Județean
Maramureș

Obiceiuri de primăvară și vară din Maramureș

■ Maria Mirela Poduț

Capu primăverii

Atunci femeile nu lucră, nu torc, nu țăs, nu cos. Atunci este „însoțarea păsărilor”. Femeile care vor să lucre pun puțină făină în rostu gardului ca să vină păsările să mănânce și atunci poți să lucri. Sau să da ceva de pomană. E ca o sărbătoare a femeilor. Dar bărbații duc gunoi pă câmp, dacă îi de dus. Femeile fac numa mâncare. Primăvara începe la 1 martie, atunci se zice că deja am intrat în primăvară.

(Rogoz, Țara Lăpușului)

Mărțișorul

De 1 martie se poartă mărțișor ca semn al primăverii. Mărțișorul este confecționat de fete sau mame, din fire de mătase sau lână în două culori, alb și roșu. Unele fete ofereau mărțișoare drăguților lor. Băieții îl purtau la clop, ca un struț. Se crede că roșul înseamnă ager, iute ca focul, iar albul – curățenie, cinste. Mărțișorul simbolizează renașterea naturii, biruința luminii asupra întinericului. Se poartă în primele zile ale lunii martie. Mai demult „bătrânii îl purtau pe după grumaz, feciorii la clop, fetele și femeile pe piept”

(colecția Otilia Oana Bârsan).

Foto: Rada Pavel

„Le făceam din ață sau fitău, așa îi ziceam noi. Să făcea pă on carton, cutia de la chibrituri, on mnez și cu două feluri făceam cu roșu și cu verde, cu albastru și cu roșu. Și se făcea un șnur. Fata îi dădea băiatului de care-i plăcea, la cel ce i-o fo drag. Și băieții le dădeau fetelor de care le plăcea. Le făceau mamele. Câteva zile purtau mărțișor. Își puneau mărțișor de începutul primăverii”

(Budești)

CONSILIUL JUDEȚEAN
MARAMUREȘ

Gabriel Motica

40 de sfinți

„În 9 martie să fac 40 de lipii și să dă pomană. Aista obicei să mai țâne. Să fac din fărină de grâu, apă, drojdie, on pic de miere, să sie „on pic dospite”, așa zicem noi. Bunicii mele i-o murit niște copii și așa o știut: să deie în zua de 40 de sfinți lipii de acele la copii. Atunci erau dornici copiii, nu ca amu. Ieșea în drum și le dădea la copii câte-o lipie mai micuță”.

(Rogoz)

Alexie cel Cald

„În 17 martie nu lucră femeile. Atunci nu să lucră pântru oile, pântru animale. Alexia și Doț'ia s-o țânut cu sfințenie cum să zâce”.

Sângiorz

„De Sângiorz le luau băieții pe fete și le băgau în râu. La vâltoare le ducea, apoi turnau apă cu găleata pă ele, dacă era timpul bun. Cu bătrânii noștri și timpurile o țânut. Acuma gândești că și timpurile fug, nu mai îs cum o fo”. (Budești)

Buna Vestire

Se consideră că în această zi are loc *invația șerpilor* și a altor gângăanii cu scopuri malefice. Pentru a preveni această invazie, „fiecare om mere cu un lanț într-o mână, iar în cealaltă duce o lopată cu foc și tăciuni și înconjură casa, grădina și grajdu; trage lanțurile după el ca să ferească gospodăria de șerpi”. Rostul focului în acest act magic este unul de purificare, de înlăturare și îndepărtare a unor influențe nefaste. Purificarea este dublată de „tragerea lanțurilor”. De asemenea, se mai înconjoară casa de trei ori cu o cârpă aprinsă, fuior de la Crucea de Bobotează și tămâie ca să nu zie zermii (șerpii) la prunci.

Se aprind focuri în grădini cu resturile vegetale rămase din anul trecut.

(Colecția Otilia Oana Bârsan,
Bârsana)

Duminica Floriilor

Precede Duminica Paștilor, marcând începutul Săptămânii Mari sau Săptămâna Patimilor. Se adună *mâțișoare*, se duc la biserică și se sfințesc. Se pun la icoane și se țin tot anul pentru a feri casa de rele. Când îi vreme gre, iei mâțișoare, le pui pe foc, le scoți afară și fumul acela împrăștie norii. (colecția Petrică Scăunașu).

(colecția Petrică Scăunașu)

Gabriel Motica

Gabriel Motica

Paști

De Paști se face curățenie generală în case, pe afară, se pregătesc *haine noi*. În Vinerea de Paști, se înroșesc și se împistresc ouăle. Sâmbăta, se coace pasca și se frige mielul în cuptor, iar seara se pregătește coșarca cu mâncărurile care vor fi duse la biserică pentru sfințit. Nu lipsește sticla cu vin și lumânarea. Peste coșarcă se așază o ștergură. De acum se salută cu „Hristos a Înviat”, răspunzându-se „Adevărat că a Înviat”. Când *ciocnesc ouăle roșii* se spune aceeași formulă. În prima zi de Paști, se consumă numai alimentele sfințite la biserică. Dimineața, în ziua de Paști, te speli cu apă în care se pune un *bănuț de argint* și un ou roșu, pentru a fi curat ca argintul și să fi roșu tot anu. Nu-i voie să dormi în ziua de Paști, că îți plouă fânul.

(colecția Augustin Micu)

Rugăciune. Foto: Gheorghe Petrila

CONSILIUL JUDEȚEAN
MARAMUREȘ

Foto: Marius Marian

Încondeiatul ouălor, Țara Lăpușului

Denumiri locale: ouă împistrite (împ't'istrit'e), ouă încondeiate.

Meșteri populari și săteni care împistresc ouă: Filip Victoria, Filip Veronica, Filip Sanfira, Butcure Mariana (Cupșeni), Cozma Reghina, Mârzac Călina (Rogoz).

Foto: Ionel Onofraș

Încondeietoarele
- Cupșeni.
Foto: Gheorghe
Petrla

Tehnica: Prima dată se fierb ouăle. Se lasă să se răcească. După ce s-au răcit, se începe la împistrit cu condeiul. Tradițional, condeiul se ține fix și se învârtte oul pentru a face liniile pe el. Pentru condei, trebuie un recipient în care se pune ceara și care se pune pe marginea sobei. Condeiul se trece prin flacăra unei lumânări sau a unei feștile, cum era mai demult, adică o bucată dintr-o lampă veche aprinsă, ca să se încălzească ceara și începi

să scrii pă ou. După ce ai terminat modelul pe alb, se bagă în vopsea galbenă. Se scoate și se lasă la răcit, apoi se face model pe galben. Apoi se bagă în vopsea roșie. Care mai vrea face model și pe roșu. Apoi *se potoresc*, adică se acoperă cu ceară, iar pentru asta se folosește *meciu* (un lemn cu puțină vată în vârf, mai demult se învârtea puțin fuior pe lângă o așchie). Apoi se bagă în verde sau albastru, o culoare mai închisă. După ce se uscă bine, se pune pă grătar deasupra sobei, da nu la foc mare ca să nu crape. Se șterge repede de ceară cu o cârpă de lână, curată. Dar trebuie sucit, nu trebuie lăsat mult pe sobă că se crapă. După ce s-o curățat ceara, se dă cu slănină sau cu un pic de ulei. Cu slănină e mai bine, că uleiul atacă vopseaua și să fac pori pă ou.

Ouă împistrite se fac la Paști și la Rusalii, când e Pogorârea Sfântului Duh, și se dau la t'imateu (cimitir) și la „moși” (masa moșilor). La Rusalii nu le mai împistresc așa mult ca la Paști „că nu au oamenii vreme, trebe să margă la sapă, la fân”.

Motive/modele: „*peteici* (sunt multe modele cu peteici: peteici cu cruce, peteici cu floare, peteici cu pui etc.), asta înseamnă să împarți oul prima dată în 4, după aia o linie pă mijloc și se formează 8 căsuțe, acela-i ou în peteici și în căsuțele acelea se fac tot felul de modele: *flacăra luminii sfinte, floare, stea, suveică, greble.*”

Peteica este ca o plasă din ață, fuior înnodat, cu care se ducea mâncare la câmp.

Izvorul Tămăduirii (Paștele Animalelor)

Această sărbătoare mai este numită în satul Desești, Maramureșul istoric, ca fiind Paștele Animalelor sau Paștele marhălor. Bătrânele din sat își amintesc că această sărbătoare s-o făcut în tăt anu în vinerea de Izvorul Tămăduirii, considerată de localnici cea mai mare vinere di păstă tăt anu. Îi tare bine să ții această zi pentru animalele din gospodărie.

Dimineață bună, până-n răsăritul soarelui, în Vinerea Luminată, întotdeauna se face această sfințire pentru animale. Femeile se duc pe ceață, pe rouă, culeg plante, multe sunt flori de leac, tătăneasă, păpădie, mierea ursului etc. și le pun în coșarcă. Se pregătesc așa ca și cum ar sfinți pentru oameni. Se mai pune apoi sare pe care o dau animalelor, tătâte, unii pun și ouă, un colac și-o lumânare. De data asta, colacul și lumânarea se duc acasă, nu se mai lasă la biserică. Acest colac care se sfințește pentru animale este făcut în sâmbăta de Paști împreună cu colacul și cu pasca pentru oameni.

În momentul când ajung acasă de la biserică, oamenii iau o mână de buruieni, fac semnul crucii pe fiecare animal, și îi pun în iesle să mănânce. Din sare pun în câteva dimineți și îi dau animalului să mănânce pe stomacul gol. Colacul acela se întărește, se agață într-un cui la grindă și se păstrează tot anu și se dă câte o fărâmă în tărâte sau în făină dacă animalul este bolnav sau are vreo problemă. Iar lumânarea o folosesc atunci când se roagă.

Paștele animalelor
Foto: Felician Săteanu

Ispas

Atuncea îs sătui caii, da numa un ceas.
Se zice că pe ei i-a blăstămat Maica
Domnului că o tropotit și o bătut
din copite, în peșteră, când l-o
născut pe Iisus. O zâs Maica
Domnului atunci: „hiu-ați
voi, cai, blăstămați./ De
mine, de Dumnezeu/ Și
de Fiuțu meu/ Niciodat’
să n-aveț saț/ Numa-o
dată, la Ispas.

(colecția Alexa
Gavril Băle)

CONSILIUL JUDEȚEAN
MARAMUREȘ

Sânzienele

Aprinderea focurilor de Sânziene este un străvechi ritual ce se mai practică încă în Maramureș. Legenda spune că în noaptea de Sânziene, noaptea premergătoare zilei Sfântului Ioan Botezătorul, porțile cerului se deschid și lumea de dincolo vine în contact cu lumea pământeană. Sânzienele (Drăgaicele) sunt personaje mitice binevoitoare omului (spre deosebire de alte personaje mitice, ca Ielele și Rusaliile) și reprezintă fertilitatea culturilor agricole, a femeilor căsătorite, păsărilor și animalelor și tămăduiesc bolile.

Noaptea de Sânziene este cunoscută și sub denumirea de Noaptea Focurilor. (Borșa, Vișeu)

De asemenea, s-a păstrat obiceiul alcătuirii unei cununi (coroană) din flori de sânziene, culese în snop cu o zi înainte de către fete și feciori. Se cerea să se confecționeze câte o coroană pentru fiecare persoană din casă. Coroanele erau aruncate peste casă sau sură, având semne prevestitoare. Se crede că fetele care reușesc să-și arunce coroana peste acoperiș se vor mărita în anul acela.

(colecția Petrică Scăunașu)

Sfântul Ilie

„Eu așa știu că așa am învățat de la părinți, în ziua de Sântilii nu lucram nimnic că zicîi că-i zî cu prilej, tună, trăzné. Doamne feri să nu trăznea în mine ori în casa mé or în părinți, frați...Zua asta să ține ca o duminică, ca orice sărbătoare. Nici în zua de Foca nu lucrăm, nici în zua de Ana”.

(Călinești, Maramureșul istoric)

Schimbarea la Față

„Noi îi zicem *probăje-
niile*. De la Schimbarea
la Față încep a pt'ica
frunzăle din lemne”.

Sfântă Mărie

„Atunci îi sărbătoare
mare. Merém unde era
hram sau unde se mergea
cu prosesia. Atunci nu o
fo atâtea moșâni ca amu.
Pân Giulești merém, pân
Cornești, Bârsana, pă
unde era hram. Să strânjé
mai multă lume și plătém
o moșână și merém”.

(Călinești)

Prosesie de SF. Maria

Foto: Emese Benko

Jocul la șură

În unele sate din Maramureș se face
ocazional joc la șură. Feciorii organizează
jocul, ei plătesc ceterașii. Cam de la 12-13
ani fetele intră în joc. Trebuie să ți „se
potrivească” picioarele după ceteră.

În urmă cu câteva decenii, jocul se
desfășura astfel:

„Demult, când o fost Chișlegi, când n-o fo post,
în fiecare duminică, toată lumea s-o dus la biserică
îmbrăcată tradițional. După ce ieșeau de la biserică,
mergeau toți acasă și mâncau și cam de la ora unu
după-amniazăț mereu feciorii după ceteraș. Acolo
unde-i căminul era o cooperativă și toți feciorii
mereu să adunau acolo. Luau câte un sfert de
horincă și să hotărâu să facă joc. Ceteraș îl aveam
pă diac. Trimiteam coconi după ceteraș să coboare
în sat. Noi până atunci ne aranjam unde să facem
joc. Să făcea în șură, unde te-o primnit lumea. Și
mereu toți feciorii horind alungu satului, însoțiți
de ceteraș până unde se făcea jocu. N-ai putut
face în orice șură că dacă nu o fo bună șura nu ai

putut juca. Plăteau la ceteraș și la omu la i-o lăsat
în șură.

Fetele, când vedeau că mărg feciorii horind, să adu-
nau și ieșeau în drum. Babele după ele, să vadă care
pă care a giuca, care a rămânea negiucată, care pă
care a strâga.

Feciorii mereu în șură și giucau o dată jocuri-
le feciorești. Începeau cu sârba, cu bătuta, ar-
deleanca, cu aieste. Fetele stăteau în drum.

După ce se gătau toate jocurile feciorești,
se oprea muzica și feciorii strâgau fe-
tele. Trebuia să fii atentă să știi cine
te-o strâgat, să știi la cine să te duci.

Fecioru ieșea pă talpa de la șură și
strâga: *Anuță de la Florea?* Apoi
ieșea altu: - *Măria lui Pătru lui
Toader nu zii a învărti?*

Apoi babele vorbeau: *P-aceie cine o strâgat-o? Ia, aceie o rămas, p-aceie n-a strâga-o nime?! Să giuca o învărtită și ieșeau fetele. Începea altă învărtită și strâgau pă alte fete.*
Feciorii strâgau:

Pă fata care o gioc
Deie-i Dumnezău noroc
Și mâni-sa sănătate
C-o făcut-o lată-n spate!

Hai, mândruță, să te duc
Pân pădure pă sub nuc!

Învârte-te, mândră, rotă
Să văd rotia cum să portă!
De s-a purta rotia bine,
Te-oi lua, mândră, cu mine.

N-am sărutat de când îs
Mândruță cu dinte pus.
Da amu oi săruta
Că și-o pus și mândruța.

Măicuță, nu mă sfădi,
Duce-m-oi și n-oi zâni!

Dușmanii de-ar avé vreme,
Cătă mi-ar tăia lemne;
Dușmanii de-ar avé rând,
Face-m-ar morișcă-n vânt.

Tăte fetele mă cheamă
Să mânânc picocii cu zamă.
Mie nu mi-o trebuit
Că și mama mi-o făcut.

Vasalii, măi D'io, mă,
Io cu mândra m-am ascuns
Vasalii, măi D'io, mă,
Subt o scafă de harvuz
Vasalii, măi D'io, mă,
Cine m-o văzut, m-o spus!

Dacă nu știa fata juca, nu o mai lua fecioru la ceie învărtită. O lua pă ceialtă care știa. Nu știau juca toate. Erau ele lotre da nu știau. La care nu știa, îi striga: *Io trag roata după mine, Io o trag și ea nu zine.*

Giocu țănea până sara.

(Valea Stejarului, Maramureșul istoric)

Udătoriu din Șurdești

Udătoriu este un străvechi obicei agrar care are drept scop sărbătorirea celui mai harnic om din sat sau primul om care a ieșit la arat la începutul primăverii. Odinioară, era performat în mai multe sate de pe Fisculăș: Șurdești, Plopiș, Cetățele, Bontăieni, Rus, Dumbrăvița. Astăzi doar în satul Șurdești se mai păstrează și se realizează în fiecare an a doua zi de Paști. Organizarea acestei sărbători era sarcina cetei de feciori care se constituia la începutul Cășlegilor.

Ieșirea la arat presupunea un ritual care era respectat cu sfințenie de fiecare sătean. Gospodarul, când se pregătea de arat, scotea boii și plugul în odor, apoi îi înconjura în sensul „rotirii” soarelui, le uda cu agheasmă și le afuma cu tămâie, pentru a fi ferite de rău. Feciorii sau craii supravegheau în această perioadă țarinile. După ce se hotăra cine este Udătoriu, feciorii duceau tratative cu gospodarul, încă din ziua de Paști, pentru scopul declarat de a face joc în sat, desigur pe ceterași urmând să-i plătească sărbătoritul. Aprobarea de a ține ritualul se dădea în schimbul unei dispense achitate diacului. Evenimentul era anunțat la vecernia din ziua de Paști, ca toată obștea să știe, dar mai ales pentru ca feciorii să fie prezenți la împărțirea funcțiilor rituale.

A doua zi de Paști, după slujba de la care nu lipsea nici un fecior, aceștia se tocmeau cu diacul ca să deschidă din nou biserica, aldămașul fiind o oiagă de horincă. Udătoriu este adus pe sus în pronaos, unde craii îl ridică de trei ori, strigând: Aiestă-i Udătoriu! Trăiască, trăiască, trăiască! Se desemnau apoi celelalte funcții: patru feșnici, un comarnic, patru jendari, un judecător, un înmulțitor, un scăzător, un doctor, un boacter, cu toții având roluri bine stabilite. Consfințirea funcțiilor prin ridicarea de trei ori era o caracteristică a cetei de feciori. Udătoriu se întorcea acasă înainte de a se termina săltarea feciorilor cu scopul de a pregăti teleguța și plugul, dar mai ales pentru a ascunde bine un bănuț prin crăpăturile unor cioate dinainte pregătite. Arareori se întâmpla să nu găsească feciorii bănuțul. Spectacolul acestei acțiuni este foarte atractiv. În situația că banul nu este găsit, toată cheltuiala ospățului și plata ceterașilor le revenea acestora. De la biserică, feciorii veneau cu întreg alaiul însoțiți de muzicanți. Înarmați cu securi, măciuci, icuri și cuțite, dar și cu oiegi de horincă, aceștia căutau de

zor bănuțul și îl supravegheau pe sărbătorit ca să nu fugă de răspundere. Desigur, bănuțul este în cele din urmă aflat, iar taraful începea să cânte, înspre bucuria asistenței.

Întregul alai pornește spre o apă curgătoare unde sărbătoritul va fi udat și binecuvântat, urându-i-se un an rodnic. În drum spre apă, sărbătoritul este supravegheat de feciori să nu fugă ori să nu se stropească singur de la vreo fântână de pe drum, ceea ce presupunea globirea feciorilor, adică pedeapsă pentru lipsa de vigilență. Atunci când Udătoriu scapă, se produce un spectacol atractiv. Jocul și voia bună continua la casa sărbătoritului, unde întregul alai era întâmpinat cu pancove, prăjituri și horincă.

Udătoriu din Șurdești

Foto: Felician Săteanu

Materialele mai sus menționate sunt din revista Memoria Ethnologica

Tânjaua. Foto: Felician Săteanu

Tânjaua

■ Grigore Simionca

„Tânjaua” este un obicei cu străvechi rituri agrare, ce îl are în centrul atenției pe deschizătorul de țarină, cel dintâi gospodar ieșit la arat și inițiatorul ciclurilor agrare de peste an, o sărbătoare agrară de primăvară care se păstrează vie de peste o jumătate de secol.

Tânjaua este alcătuită dintr-un proțap cu oiștea (ruda), la capătul căreia se află jugul în care se înjugă vitele. Sunt confecționate 12 tânjele, care sunt purtate, fiecare, de câte doi feciori și au o semnificație aparte, ele reprezentând cele 12 luni ale anului.

În ziua stabilită desfășurării obiceiului, fetele, feciorii și cei implicați, îmbrăcați în cele mai frumoase straie populare, se adună la casa gospodarului, unde sunt omeniți de către apropiații sărbătoritului. În tot acest timp, feciorii se ocupă de împodobi-

CONSILIUL JUDEȚEAN
MARAMUREȘ

rea și înstrușarea jugurilor cu ramuri tinere, dar înalte, de mesteacăn, cu panglici colorate, flori, ștergare înflorate și zurgălăi (clopoței). Tânjelele cu jugurile împodobite sunt înșirate și legate una câte una laolaltă, iar în spatele lor este legată teleguța plugului cu țoale și perne frumos ornamentate, pe care stă sărbătoritul și care este purtat de feciori de-a lungul satului, astfel arătând cumva respectul față de cel care a ieșit primul să are țarina și dovedindu-se a fi cel mai harnic gospodar din sat.

Sărbătoritul este ales de bătrânii și cei mai de seamă oameni ai satului, nu numai pentru faptul că a ieșit primul la arat, ci se ține seama și de moralitatea și progresele în muncă de-a lungul anului și cinstea pe care o avea din partea obștii. Feciorii care poartă tânjelele pe spate, practice imitând vitele și boii care trag la jug, trebuie să fie zdraveni, în putere, ca să poată căra jugurile pe tot parcursul drumului până la pârâul Dărasca, unde sărbătoritul urmează să fie spălat, purificat. Înainte de plecarea cu alaiul de la casa gospodarului, sunt desemnați străjerii, (4 sau mai mulți) distribuiți de o parte și de alta a teleguței, cu rolul de a-l păzi pe sărbătorit să nu fugă pe parcursul drumului până la pârâu. Aceștia trebuie să fie ageri și iuți de picior pentru a nu-l scăpa din numeroasele tentative de evadare, ci prins și adus înapoi pe teleguță. Dacă sărbătoritul reușește să scape de cei care îl păzesc și ajunge primul la apă să se spele singur, este absolvit de plată, adică nu va plăti băutura și mâncarea participanților, aceste cheltuieli revenind apoi autorităților locale și comunității. În istoria desfășurării evenimentului, nu se cunoaște vreun caz ca unul dintre sărbătoriti să fi scăpat de plată.

Un rol important îl are coordonatorul, pogonicul (cel care mână vitele la plug) cu biciul în mână, dirijează și coordonează tânjaua cu alaiul pe tot drumul până la pârâul Dărasca. Nu lipsesc de pe traseu ghidușiile, ca alergarea accelerată sau viraje spontane la dreapta sau stânga, spre amuzamentul și distracția privitorilor. Toate fiind pregătite, ceterașii, împreună cu fetele și feciorii, pornesc alaiul, horind cântecul de plecare: Ei, hai...! Jugurile le-am gătat./ Doi cu doi ne-am adunat./ Să cinstim cu-adevărat./ Cel mai harnic om din sat./ Care-o ieșit la arat. Conform obiceiului, tot alaiul se deplasează mai întâi spre ogorul arat, care este înconjurat de trei ori în sensul de rotire a soarelui, după care

pun tânjelele jos, iar cel care a semănat ogorul, cu semnul sfintei cruci, se roagă divinității, mai întâi soarelui, rostind cuvinte care să influențeze fertilitatea ogoarelor zicând: Mândre soare călător,/ Apleacă-te pe ogor,/ Și-ncălze semințele/ Să rodească holdele, și mai spune: Cum nu văd eu sămânța pe care o semăn,/ Așa să n-o vadă nici păsările s-o mănânce.

Bătrânii și oamenii de seamă ai satului, se îndreaptă spre gospodarul ales, spunându-i: *Bun găsât om de omenie/ Ce-ai ieșit cu plugu-ntâie./ Ai mână îndămânoasă./ Om avea roadă frumoasă./ Astăzi te-om sărbători./ Cu tot satu te-om cinsti. Tot bătrânii vestesc feciorilor și înștiințează toată comunitatea să se pregătească de sărbătoare rostind: Feciorii să pornească./ Și să vestească, și mai strigă cât pot de tare câte unul pe rând: S-audă Șugătani...! / S-audă Hărniceștenii...! / S-audă Hotenarii...! și toți: Să vină cu mic, cu mare./ La a noastră sărbătoare...!* Cu muzică și veselie se ridică jugurile și alaiul se îndreaptă spre pârâul Dărasca cu cântecul: *Când zâne primăvara,/ Noi umblăm cu tânjaua./ Tânjaua nu-I sie cum,/ Are rostul ei cel bun./ Că-I datină din bătrâni,/ Și-I lăsată la români./ Să cinstim cu-adevărat,/ Cel mai harnic om din sat.* Odată ajunși pe malul pârâului, se lasă jugurile jos, sărbătoritul este coborât de pe teleguță, iar un bătrân mai de seamă și cunoscător al obiceiului spune: *La Dărasca ne-om îndrepta,/ Și cu apă te-oi uda, coborând chiar lângă apă continuă: Mâneci largi mi-oi sufuța,/ Și pe față te-oi spăla./ Să rodească țarina./ Ca s-avem roade bogate/ Și la noi și-n alte sate.*

După ce este spălat pe mâini, pe față și șters, închină cu uiaga de horincă între ei, iar bătrânul invocă cuvinte pentru dobândirea de fertilitate și recolte bogate zicând: *Să rodească țarina șugătanilor...! Toți strigă: Să rodească...! / Să rodească țarina hărniceștenilor...! / Să rodească...! / Să rodească țarina hotenarilor...! / Să rodească...! / Și toată Țara Românească...! / Să rodească...! după care sărbătoritul spune: De arat eu am arat,/ Mândră holdă am sămănat./ Munca noastră-a fi cu spor/ Și belșugul tuturor./ Iar pentru cinstire-aleasă/ Vă poftesc la mine-acasă./ Să ne omenim, să ne veselim,/ Că la casa de-omenie,/ Să pot veseli și-o mie.* Apoi, toți se îndreaptă spre gospodăria sărbătoritului, unde sunt așteptați și omeniți, pentru cinstea care i-a fost acordată, petrecând cu muzică, joc și voie bună.

„Tânjaua de pe Mara” adună anual mii de oameni, atât din țară, cât și de peste hotare. Cei prezenți la eveniment au parte și de un program artistic bogat, cu participarea mai multor ansamluri folclorice și artiști din Maramureș și din țară.

Gabriel Motica

Satul Breb și oamenii săi de vază

■ **Drd. CORINA ISABELLA CSISZÁR,**
etnolog Centrul Județean pentru Conservarea și
Promovarea Culturii Tradiționale „Liviu Borlan”
Maramureș

Brebul este atestat în inima Maramureșului de vreo 600 de ani, la poalele Crestei Cocoșului, lângă stațiunea balneoclimaterică Ocna Șugatag și în apropierea părții de schi de la Cavnic.

Numele satului vine de la breb, un animal de apă dispărut, castorul european, care trăia în Breboia, râul ce traversează satul. Breb e satul bisericii și al caselor ridicate din lemn. Măiestria de a construi din lemn, în strânsă legătură cu elementele de veche cultură spirituală, reprezintă dovezi ce probează existența unor originale creații arhitectonice țărănești.

Gabriel Motica

Brebul - natură, valoare arhitecturală, realizări de excepție - e satul în care viața curge în alt ritm, cadențat de obiceiuri, tradiții și meșteșuguri străvechi.

CONSILIUL JUDEȚEAN
MARAMUREȘ

Bogăția pădurilor a permis locuitorilor să îmblânzească lemnul și să și-l apropie, creând un stil aparte de îmbogățire a lumii, cu construcții și obiecte din lemn.

De la organizarea spațiului interior al caselor, până la construcția bisericii și așezarea satului, totul vorbește despre o concepție străveche asupra lumii și rosturilor ei. Biserica din lemn cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril se numără printre cele mai importante monumente din țară, datorită vechimii construcției, 1531, a picturii murale și a icoanelor datând din secolele 17, 18 și 19. Biserica din lemn nu reprezintă un simplu exponat de muzeu destinat doar vizitării de către cei interesați, ci, dimpotrivă, a rămas până astăzi funcțională, ca ieri, ca odinioară. Și în ziua de azi, biserica invită oamenii la rugăciune, la întâlnirea cu lumina, la reîntoarcerea la sine, la căutarea gândului lăuntric și la sete de înalt.

E sărbătoare mare, Ziua Crucii. Biserica ne-ar invita mai degrabă la tăcere și nu la cuvinte.

Apropiindu-ne urechea de grinzile vechi de lemn, simțim cum urcă spre noi scâncete de copil, bocete de înmormântare, cântece și descântece. Impunătoare, cu turla străpungând cerul, biserica înalță parcă mesajul oamenilor, dincolo de lumea grijilor spre Divinitate.

De asemenea, este uimitor și misterul crucilor celtice ale cimitirului evreiesc din Breb. În niciun cimitir din Maramureș nu au existat atât de multe cruci din lemn, ce atestă vechile forme ale crucilor de mormânt ca aici. Din nefericire, cu timpul, numărul acestora s-a redus considerabil. Modelul cel mai vechi îl constituie crucea simplă și crucea înscrisă în cerc.

Am stat de vorbă cu oameni reprezentativi ai satului Breb, fotograful Vasile Oanea și o familie de cojocari.

Vasile Oanea

În satul Breb trăiește un personaj de legendă, ale cărui pasiuni de a scrie articole și poezii, de a fotografia și a filma, l-au transformat într-un veritabil cronicar al micii localități. Maramureșeanul se numește Vasile Oanea și a devenit celebru în lumea largă.

Are poarta deschisă pentru toți turiștii. Unora le dedică poezii, cu alții se fotografiază: „Întâie am împrumutat un aparat de la Vasile Dunca. Și am filmat foarte mult. E o pasiune, nu pierd ocazia, cu mine tre să fie un aparat ori două de fiecare dată. De mai mult de 30 de ani filmez. Am făcut un film, două, alb-negru și restul color. Fotografiez lucruri, ființe, peisaje frumoase sau documentare. Tot timpul am la mine un aparat foto. Nu am timp să merg anume la un eveniment. Dar când merg pe drum și văd ceva, îl strig pe sătean: «Stai, mă, că uite, ce imagine faină», cine știe ce are interesant. Rar am ieșit pe deal să filmăm satu. Am filmat pomi înfloriți primăvara, frunze uscate toamna, satul acoperit de zăpadă iarna. Lăsam jos uneltele de lucru, coșu din spate, geanta și luam imagini care mi-au plăcut. Am pățit de vo câteva ori, că ba mi-o fo rușine să zic că oaricine și am regretat.

„Nu-i cum o fost mai în urmă cu câteva zeci de ani. Atunci bunătatea oamenilor era altfel, sufletul lor era mai curat”.

Vasile Oanea

Acele sunt imagini pe care o dată în viață le întâlnești, poți să faci milioane de poze. Sau în același loc. Cum te-ai întors, ești alt om. Treceam pe lângă femei

frumoase, aveau un zâmbet, pe când le fotografiam, nu mai puteau să zâmbescă așa, era un zâmbet artificial. Am pățit cu o femeie frumoasă. Spăla ceva la râu. O întreb dacă îmi permite să-i fac o fotografie. Zice: «Poi, nu-s îmbrăcată cum trebuie, mă duc și mă aranjez». Era atâta de frumoasă înainte, cu părul ei șaten spre blond, parcă aranjat de vânt. Pă când o venit era ca o păpușă. Îmi venea deja să o refuz, nu mi-o mai plăcut. Mai frumoasă era nearanjată.

Mie îmi plac lucrurile frumoase și eu așa scriu, despre prietenie, bunătate, iubire, tot ce mi se pare că-i frumos merită să rămână în amintire. Am vreo mie de acrostihuri. Și majoritatea îs dedicate femeilor. Eu am înclinație spre artă, cultură, literatură, sculptură. Scriu de 50 de ani, fotografiez și filmez de 30 de ani la evenimente din zona noastră. Apoi am sculptat patru cruci la bunici și la părinți, așa mi-am dorit eu cu mâna mea să sculptez. Aș ști și să pictez.

Eu îi îndemn pe toți tinerii să nu se descurajeze, chiar dacă vreo lucrare nu le iese bine. Trebuie să insiști până te specializezi. Doar să ai plăcerea să faci ceva. Eu zic că în perioada asta s-a stricat satul. Chiar dacă unii cred că e civilizație, vin oameni din toată lumea, nu-i cum o fost mai în urmă cu câteva zeci de ani. Atunci bunătatea oamenilor era altfel, sufletul lor era mai curat. Acum interesul e numa de bani, de câștig, de afirmare, vor toți să fie celebri, bogați, cunoscuți; la ei să meargă toate beneficiile. Atuncea oamenii avea răbdare, te asculta dacă povesteai. Amu nu. Iau telefonu, nici nu să uită la tine. Stai pe gânduri dacă te ascultă sau se uită la telefon. Nu-i bunătatea ceie naturală ce era demult. La mine, amu mă laud, o venit din vo 30 de țări sute de turiști.

Pe majoritatea nu i-o înțeles decât că îs celebri. Nu i-o interesat ce fac, că scriu, că fac poze, filmez, o trecut așa ca și cum treci pe lângă un magazin, fără să intri, să vezi. Te uiți în vitrină și treci mai departe. Nu îți dai seama ce

Vasile Oanea. Foto: Florin Avram

e înăuntru. Asta mi se pare regretabil, de ce nu e interes spre lucrurile bune, de a-l asculta pe seamăn, de a-i da sfaturi, de a-l înțelege. E numa graba, nu știu unde vor să ajungă, ce să cucerească, ce să aibă”.

O familie de cojocari

Încă de când s-au căsătorit, din mâinile dibace ale soților Ana și Ioan Tăut din Breb ies cojoace. Sunt foarte mândri când își văd cojoacele purtate. Soții Tăut își îmbracă în strai de sărbătoare atât consătenii, cât și pe cei ce vin tocmai de pe Valea Izei și chiar și din sudul țării să dea comandă de un cojocel, atrași fiind de calitatea muncii acestor păstrători de tradiții.

„Io când am fo fată, am vrut să îmi fac cojoc. O făcut și în Berbești niște țâgânci, da nu le-o făcut așa faine, noa, altfel, nu mi-o plăcut cum le-o făcut. Și am auzât de unu Nicoară Hotea, a Ciotului din Șugătag. Și m-am dus la el și mi-o pus formă și am cusut io. Și i-o plăcut cum am cusut și mi-o dat și mie trei să-i cos. Și el mi le-o strâns. Și oglinzâle mi le-o pus atunci Nicoară a Ciotului. Apoi nu i-am dat bani pă cojocu meu, că tare i-o plăcut cum am cusut și o zâs să-i mai cos. Și apoi mi-am vândut cojocu, că am văzut altu mai frumos în frunză de trifoi, model nou. Și mi-am făcut altu, da acela o fo mai greu de cusut, că nu s-o cusut la acela pă formă numa roatele.

CONSILIUL JUDEȚEAN
MARAMUREȘ

*Noi lucrăm pă rând,
nu lucrăm cu un
singur cojoc, coasem
bumbdii, coasem
lacurile, coasem
primele. Nu lucrăm
cu un cojoc de amu
până îl gătam, când
lucram, ies 2-3
cojoace.*

Amu avem trei femeie care ne cos, Claudia, Raveca și Anișoara lu Văsâi. Aieste ne cos așa cum coseam eu demult, numa pă pânză. Amu eu pun buzunarele, pun oglinzâle, îl cleim și îl băgăm în presă. Și după ce-s oglinzâle și buzunarele pusă, îl băgăm în presă. După ce-l scoatem din presă, apoi punem lacurile și îl strângem. Tre să zie la probă cela la care îi coasem, ca să stăie bine, bine, după om. Că unu-i mai îngust, altu-i mai lat, după care cum. Demult, îl făcem cu pteile înlontru.¹

Lucram cu pteile de mniel cum tăiem mniel la Paști. Le lucram eu pteile, albe și negre. Punem primele și albu înlontru. Acum nu mai punem prieci, că le mănâncă mola. Punem altfel de materiale.²

Demult și cusătura o fost cu lână, cu lăniță. Și tăta o ros-o mola. Da amu harastu iesta-i sintetic și nu-l rod moliile. Eu am vopsât și lână. La altu i-o plăcut mai întisă culoare, la altu mai deștisă. O fost pă ptiăț lăniță și am vopsât-o și verde și tăte culorile.³

Podu apoi cum le-o plăcut, mai închis, mai deștis, cum le-o trebuit. Avem bugăți cumpărători. Am avut și mai demult când făcem cu lăniță. Vreo 40 de ani nu s-o făcut la noi, numa la aieștia de la ansambluri, la oricare și la oricare, da n-am făcut pé multe. Amu-s 40 de ani am făcut multe. Atunci încă s-o purtat cum poartă amu, feciori, fete, într-una. Atunci cu lăniță am cusut. Cu lăniță și pteile înlontru am făcut atunci. Am făcut și în Craiova 2-3 cojoace. Turiștii vin, da nu cumpără, ei numa vor să vadă. Nu cred că am dat la nime din alte țări, le place numa să le vadă.⁴

Eu fac lacurile, șârele, dumneaci soțâia face penele, după aceea eu pun bumbdii, soțâia oglinzâle. Află de noi din unu în altu, cum am tăt făcut pă tăte satele. O cerut număr de telefon de la unu la altu. După ce o văzut cum am făcut, și o văzut cât de frumoase-s, apoi vin. Noi lucrăm pă rând, nu lucrăm cu un singur cojoc, coasem bumbdii, coasem lacurile, coasem primele. Nu lucrăm cu un cojoc de amu până îl gătam, când lucram, ies 2-3 cojoace. Am trimis și amu o femeie să cumpere harast, că zine gioia un om cu fibră, cu tăt. Până nu ies bine, nu ne lăsăm, până nu stă bine pă om șâ mândru pă fată. E de lucru dacă vrei să stăie bine. Dejaba om face numa să sie făcut. Zine omu, ieu metăru, măsor pă spate până la șale, cât trebe de lung, de gros. Și scriu, încep, fac lacurile, pun forma, tăt hucurel.⁵

Le facem la care cum îi place, ce culoare îi place. O zinit un om și am avut ștergători în ceie casă. Zâc: «Ce te uiți?» «Că aş vré să fac cojoc de culoarea ceie.» Îi zâc: «Astăzi îi marț, mâni te hodiné și joi du-te, la Ocnă și cumpără, adă negru, albu, ce vrei». Apoi o zâs să-i pun galbine. «Mâi, eu îți pun, da nu ța plăcé.» «Api di ce?» «Că a si ca o icoană, cu galbănu cela. Da de vrei, îți pun.» «Api, pune-mi verde, să știi că-i foarte bine.» O și zinit apoi mulți din Giulești. O zinit și fata lui și s-o uitat la cojoace. Pă când o ajuns acasă, m-o sunat: «Da, unteșu, puneți și oglinzi pă ele?» Am zâs în băjocură: «Nu, noi nu punem oglinzi pă cojoace.» «Poi, eu m-au uitat, da n-o fo oglinzi.» «Eu de vrei, îți pun o oglindă de ceie mare, în spate la cojoc.» Le făcem, până nu stă bine pă om, nu ne lăsăm, dacă-i om să stăie bine, de îi fată, să-i stăie mândru.⁶

1 Performeră Ana Tăut, 76 ani, Breb, 2022.

2 Performer Ioan Tăut, 84 ani, Breb, 2022.

3 Performeră Ana Tăut, 76 ani, Breb, 2022.

4 Performeră Ana Tăut,
76 ani, Breb, 2022.

5 Performer Ioan Tăut,
84 ani, Breb, 2022.

6 Performer Ioan Tăut,
84 ani, Breb, 2022.

Obiceiuri pastorale în Maramureș

■ **Drd. CORINA ISABELLA CSISZÁR,**

etnolog Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Liviu Borlan” Maramureș

În viața unui popor ocupațiile reflectă condiția esențială din punct de vedere economic. Alături de agricultură, creșterea animalelor a fost și este una dintre ocupațiile de bază ale țăranilor maramureșeni.

Obiceiurile legate de creșterea animalelor și o multitudine de credințe și practici magice care s-au păstrat până nu demult – aprinderea focului viu la stână, variantele Mioriței, descântecel pentru sănătatea animalelor – se constituie ca argumente ale vechimii păstoritului și creșterii animalelor în zonă.

Simbolica păstorului cuprinde un sens de înțelepciune intuitivă și experimentală.

Păstorul simbolizează veghea; funcția sa presupune exercitarea constantă a vigilenței: este treaz mereu, vede și aude totul. Din această cauză, el este comparat cu soarele care vede totul și cu regele.

Păstorul este întotdeauna în trecere. Față de turma sa, păstorul exercită o protecție legată de cunoaștere.

Mulsul în schimb, foto Felician Săteanu

Știe ce hrană le trebuie animalelor care-i sunt încredințate. Este un observator al stelelor, cerului, soarelui; poate prevedea timpul. Distinge zgomotele și aude venind lupii sau behăind oaia rătăcită. Din cauza acestor funcții diferite pe care le exercită, el apare ca un înțelept a cărui funcție se sprijină pe contemplare și viziune interioară. Într-o manieră mai directă, păstorii, opuși agricultorilor, înseamnă civilizația nomadă asociată spațiului și civilizația sedentară prizonieră a timpului.

„Eu sunt păstorul cel bun”, spune Iisus (Ioan 10, II și urm.), nu un simbriaș, ci acela căruia îi aparțin oile și este gata să moară pentru ele. Symbolismul din Evangheliile al păstorului și al turmei sale este bine-cunoscut; este acela al șefului spiritual ce călăuzește masa discipolilor săi pe Calea Adevărului și a mântuirii, alergând în căutarea oii rătăcite. Mielul (oaia) reprezintă o manifestare a puterii primăverii; el întrupează triumful reînnoirii, victoria ciclică a vieții asupra morții. Însăși această funcție arhetipală face din el victima propițiatorie prin excelență, cel care trebuie sacrificat pentru a-ți asigura propria mântuire. Atunci când Ioan Botezătorul a zis văzându-l pe Iisus: „Iată, mielul lui Dumnezeu, Cel care ridică păcatul lumii”, spusele lui trimit cu siguranță la tema sacrificiului. La sfârșitul lunii aprilie sau începutul lunii mai, întotdeauna după sărbătoarea pascală, proprietarii de oi „se însâmbrează”, adică se întovărășesc pentru a face stâna. Sunt aleși ciobanii după înfățișare, după suflet, după ochi - „să nu aibă ochi răi cu care ar putea să deoache”. Cel care are oi mai multe este „ales gazdă de stână”. Dintre păcurarii mai bătrâni și mai pricepuți, se alege „vătavul”, care prepară brânza și are grijă de stână până la desfacerea ei.

Stâna se face de regulă marțea, joia sau sâmbăta, în această zi proprietarii întovărășiți se pregătesc pentru praznicul câmpenesc al primăverii. Gospodinele prepară bucate alese, iar proprietarii de oi fac staulul și strungurile, coliba și comarnicul. La sâmbra participă toți proprietarii. Se zice că-i bine ca, în noaptea premergătoare, să se întrețină relații sexuale, crezându-se că vor ieși copii deștepți. Sâmbra se face când e lună plină, crezându-se că sunt pline ugerile oilor ca luna. (Borșa)

După mulsul oilor, se înconjoară de trei ori târla, având în frunte un copil, de obicei strungarul, care ține în mână o cruce din ramuri de mestecăn sau altă verdeață împodobită cu flori. Se realizează cercul magic, menit să ferească oile de primejdii. Oile sunt stropite cu apă proaspătă, pentru a le feri de deochi. După acest ceremonial, începe ospățul într-o desăvârșită armonie și veselie. Se încinge o petrecere cu mâncare, băutură, ceterași, joc, hori ținând până seara târziu și continuând până a doua zi la casa gazdei de stână. Aproximativ la o lună după stână, oile sunt urcate în munte. În zori de zi, ele sunt scoase din adăpost, iar ultima oaie care trece este mulsă pe prag, cu mâinile încrucișate și picioarele așezate de o parte și de alta a pragului zicând:

*Eu te mulg,
Tu să te umpli
Și la țâță și la pântecel,
Să-mi aduci doi mielușei
Laptele să nu ți-l piezi,
Să-l păstrezi la mielușei
Și-apoi eu când te-oi aduce,
Să dai lapte bun și dulce.*

După finalizarea acestui ritual, oile sunt numărate în ordine descrescătoare și sfințite de către preot. După „alesul oilor”, cel mai vârstnic cioban, însoțit de alți doi păcurari mai tineri, ia cu ochii închiși o oaie din turmă, pentru ca aceasta să fie sacrificată în semn de protecție și sănătate a oilor. Oaia respectivă este preparată și oferită celor săraci. Stăpânii oilor au datoria de a posti 9 zile după plecarea oilor la munte.

Ciobanul îmbrăcat în „smolenci” și având bătă păcurărească în mână, îl întruchipează pe Moise călăuzind turma înspre Canaan. Oile sunt în grija ciobanului, acesta asigurându-le hrana, curățenie și protecție, păzindu-le de fiarele pădurii.

După alegerea terenului, se construiește stâna: coliba în două fețe, în două ape, făcută în patru pereți cu capetele îmbinate în cheotori. Aici dorm păcurarii pe priciuri. Tot aici se prepară cașul. Vatra așezată în mijloc este formată din două lespezi de piatră pe care se așază căpătâiele, iar lateral „cujba și vârtejul”. În fața colibe se află comarnicul și strunga oilor.¹

Din cele mai vechi timpuri, ajunși în munte, în fața colibe se aprinde „focul viu”, făcut de către ciobanul cel mai tânăr. Acesta nu trebuie să se stingă. Ziua se ține mocnit, iar noaptea văpaie. Când se coboară din munte, cel mai în vârstă păcurar stinge focul, luând un tăciune pe care-l păstrează până în următorul an. La aprinderea focului se rostește:

*Măi, focuț,
Eu te aprind
Să sii mare și voinic
Și să-mi luminezi turma
Laolaltă cu luna,
Da să stai tăță noaptea.
Să nu tragă luptii de ea;
Luptii de s-or aproptie
Tu să sii până la cer
Și de la cer mai în sus
Până luptii s-or si dus.*

1 Performer Petru Rednic, 35 ani, Oncești, 2004.

Când coboară oile din munte, există un adevărat ritual de stingere a focului: cel mai bătrân dintre ciobani stă cu spatelul înspre foc și varsă apa peste umeri, o cană peste umărul stâng și una peste umărul drept, rostind:

*Măi, focuț, îți mulțămesc
C-ai fost mare și măreț
Că mi-i tăță turma-ntreagă
Și de-aicea plec în grabă.*

Vrăji și descânțece la focul viu se făceau cu fire de păr smulse din cap în noaptea de Sânziene. Ciobanii considerați feciori bătrâni sau holtei își spală fața cu sânge de oaie, încercând prin acest ritual satanic să atragă fetele. Anuța Savu, o bătrână de 78 de ani din Vișeu de Sus, povestește că într-o casă părăsită, pe la ora 11 noaptea, a apărut „Ciufu Pădurii” încolăcit pe trunchiul unui copac. În jurul lui dansau toți feciorii decedați din sat. Flăcării aveau înfățișări diabolice, copite de oaie și sânge de oi pe față. Una dintre femeile aflate pe cuptor a fost despătată în bucăți, umplând pereții cu sânge; casa a luat foc, rămânând intact doar locul unde se aflau rămășițele femeii. Dimineața, în jurul copacului se afla o turmă de oi cu chip și picioarele dinapoi umane. Noaptea, întreaga turmă a tăcut, rămânând nemișcată.²

La primul muls, ciobanii se spală pe piele cu laptele oilor, după care îl împart câinilor pe săturate, aceștia conștientizând că este unica lor hrană. O turmă trebuie să aibă cel puțin opt câini, opt ajutoare nocturne. În momentul în care se pierde o oaie, ciobanii pornesc spre cele patru zări să o caute. În momentul în care este găsită, ciobanii se adună și iuiesc de bucurie.

Toamna, după ce coboară oile din munte, se face „alesul oilor” de Sânmedru, când au fost aduse turmele în „tomnatec”, în hotarul satului. Acum e liber hotarul și nu-i bine să nu fie lăsate turmele la păscut de către proprietarii terenurilor, ciobanii îi blestemau. Se considera că l-ai refuzat pe Moise, fiind un mare păcat. În ziua în care turma este separată și reîncredințată stăpânilor, putem vorbi de un ritual sferic: la plecarea în munte, ultima oaie era mulsă pe prag, cu mâinile încrucișate; acum se repetă procedeul, dar este aleasă prima oaie din turmă, iar cu laptele obținut sunt stropite toate oile, precum și grajdul, făcându-se semnul crucii, rostind:

*Cum a dat lapte această oaie,
Așa să dați și voi câți își trăi.*

Păcurarii cu clopurile frumos împodobite cu flori de munte, „păstăiată” sunt primiți sărbătorește de întreaga comunitate și poate începe petrecerea.

2 Performer Anuța Savu, 78 ani, Vișeu de Sus, 2004.

*Mulțumim
Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale
„Liviu Borlan” Maramureș pentru sprijinul acordat
în realizarea acestei ediții.*